

In dit nummer:

Editoriaal	2
Zandwinning	3
GRUP Herkenro- debossen	4
De Noord-Zuid	10
Het stikstofpro- bleem	14
Pietpraat	18
Activiteiten- kalender	19

Driemaandelijkse Milieukrant

Wordt elektronisch verzonden aan de ca. 50 aangesloten verenigingen die op hun beurt zorgen voor de verdere verspreiding onder hun abonnees/leden.

Verantwoordelijke uitgever: Jan Vandegoor, Theresiastraat 29, 3500 Hasselt

Like ons op
Facebook!

Een nieuw tijdperk

Beste lezer,

Afgelopen jaren 2020 en 2021 waren woelig, vol veranderingen. We hebben het voor een keertje niet over de pandemie, maar over onze eigen organisatie.

Jan Vandegoor startte als nieuwe coördinator, terwijl het vertrouwde boegbeeld Gust Feyen nog zich nog steeds inzet voor de Koepel, zij het nu als bestuurslid en vrijwilliger.

Maria Goris ging op pensioen, met haar verdween er een vertrouwd gezicht.

We verhuisden naar een ander kantoor. En dat te midden van de coronapandemie.

En er staan nog veranderingen op til: de nieuwsbrief zit al in een nieuw jasje, er wordt momenteel gebouwd aan een nieuwe website en... dit is het laatste tijdschrift dat jullie in deze vorm zullen ontvangen.

Volgend jaar zullen we werken met de nieuwe website als basis. De nieuwsbrief zal nog driemaandelijks verstuurd worden.

Wie ingeschreven stond voor het tijdschrift zal dan onze nieuwsbrief ontvangen. Uiteraard kan je ten allen tijde uitschrijven als je dat wenst.

Maar één ding is niet veranderd: we blijven ons inzetten voor een beter leefmilieu, het behoud van open ruimte, het ondersteunen van onze lidverenigingen, het vertegenwoordigen van onze lidverenigingen en bij uitbreiding de open ruimte en het leefmilieu in allerhande overlegstructuren en inspraakvormen... Samen met jullie allemaal, leden en sympathisanten.

Er staan ons nog vele uitdagingen te wachten: klimaatverandering, droogte, wateroverlast, stikstof, landbouw leefbaar houden met respect voor natuur en milieu, duurzaam materiaalgebruik, duurzame energieproductie, zuinig energieverbruik, veilig en milieuvriendelijk (openbaar) vervoer... Dit gaat het petje van elk individu te boven, maar samen kunnen we veel betekenen. Beetje bij beetje. Voor ons, onze (klein)kinderen, en alle leven op deze planeet.

Bedankt aan iedereen voor inzet groot of klein!

Geniet van de feestdagen en de gezonde buitenlucht. Hou het gezond en tot volgend jaar, op onze Facebookpagina, onze website, onze activiteiten online of offline.

Zandwinning Kaulille: Rechtzetting en Procedure voor de Raad van State door Bos+

1. Rechtzetting

In het vorige tijdschrift werd foutief gesteld dat de zandwinning in Kaulille in eerste instantie werd aangevat als een "complex project", waarbij de gemeente het globale dossier zou behartigen, maar de uiteindelijke beslissing over zowel de bestemmingswijziging als over de zandwinning zelf zou bevoegdheid van de Vlaamse overheid blijven. Dit vraagt enige verduidelijking.

2. Het vervolg? Raad van State.

Het ging in deze zin nog steeds over het dossier van de exploitatie in Meeuwen dat in oktober 2020 (voorlopig) stop gezet werd. In Bocholt zien we een tegenstelling. Het dossier was oorspronkelijk in handen van de Vlaamse overheid. Hier had de Vlaamse regering op 4 april 2014 een beslissing genomen voor de opmaak van een ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP) voor de bestemming van nieuwe ontginningsgebieden (Achterste Hostie, Groote Heide en Raeker Heide) te Bocholt in functie van zandwinning. In het kader van dit planningsinitiatief is destijds een plan-MER, dat op 30 mei 2018 werd goedgekeurd, opgemaakt. Aangezien het planproces niet tot de zgn. 'prioritaire dossiers' van de Vlaamse Regering behoorde, heeft het college van burgemeester en schepenen van de Gemeente op 19 november 2018 aan de Vlaamse Regering verzocht om de planningsbevoegdheid voor de opmaak van een gemeentelijk ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP) 'Zandcluster Kaulille' te delegeren aan de gemeente Bocholt. Hierdoor kwam de bevoegdheid in tegenstelling tot het dossier van Meeuwen in Bocholt volledig in handen van het gemeentebestuur.

Meer info:

<https://www.bosplus.be/nl/red-het-bos/kaulille>.

Intussen besliste de vereniging Bos+ om een procedure op te starten bij de Raad van State om de vernietiging van het RUP Zandcluster Kaulille te bepleiten. De vereniging is het oneens met de kapping van de bestaande bossen en baseert zich op de onder meer de volgende argumenten:

- De geplande bosontginning is onaanvaardbaar in tijden van klimaatopwarming en biodiversiteitsverlies;
- Een groot deel van de bedreigde natuur ligt in een Vogelrichtlijngebied en is dus Natura 2000 zone;
- Mobiliteitsproblemen in het dorp van Kaulille en de impact op lucht- en leefkwaliteit;
- Bos+ zich een aantal vragen bij de gevoerde procedure.

Als Limburgse Milieukoepel hebben we begrip voor het standpunt van dan deze organisatie. Uiteindelijk zien wij ook liever het bos behouden. Gezien de hoge mate van onzekerheid en de hoge kost van de juridische piste heeft de koepel ervoor gekozen om via een overlegmodel met de ontginners en het gemeentebestuur zoveel mogelijk natuur en bos te vrijwaren en te voorzien in de herbesteding na de ontginning. Meer hierover konden jullie reeds lezen in voorgaande edities van dit tijdschrift. Mocht je deze niet ontvangen hebben, dan stellen we deze graag op aanvraag ter beschikking.

De toekomst zal uitwijzen wat de Raad zal beslissen!

Jan Vandegoor

Herkenrodebossen

Op 3 september 2021 heeft de Vlaamse regering de startnota voor het ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP) "Herkenrodebossen en de Wijer" goedgekeurd.

De globale doelstelling betreft het inzetten op open ruimte waarbij bos, natuur en landbouw centraal staan. Met ook volwaardige aandacht voor landschapsontwikkeling, erfgoed en recreatief medegebruik. Er wordt een duurzame, klimaatadaptieve en aangename leefomgeving gecreëerd zodat de omgeving aan veerkracht wint. De overkoepelende doelstelling voor het gehele plan is het creëren van een klimaatadaptieve en gezonde omgeving.

Het RUP

Het voorgenomen planalternatief houdt dus in dat men een RUP wil opmaken voor twee deelgebieden:

- De Wyer is zo'n 50 ha groot, gelegen in Nieuwerkerken, en is deels ontgonnen voor zandwinning. Men wenst hier alleszins de bosstructuur te versterken.
- Herkenrodebossen is een globaal gebied van circa 1650 ha, gelegen in Hasselt en Herk-De-Stad. Momenteel zijn er drie zones waar nog bos aanwezig is. Vroeger was het een groot aaneengesloten boscomplex, maar door diverse ontwikkelingen is dit omgevormd naar een versnipperd landschap. Toch heeft deze omgeving op landschappelijk en ecologisch vlak nog heel wat te bieden. Doordat grootschalige ingrepen tot op heden (gelukkig) zijn uitgebleven is het gebied gekenmerkt door boszones, omgeven door natuurlijke graszoden en akkers. Belangrijk is dat er ook nog een groot aantal kleine landschapselementen aanwezig zijn. Ook inzake waterbeheer, afstroom deels naar de Herk (in het zuiden) en deels naar de Demer (ten noorden) zijn er mogelijkheden.

Het RUP heeft als doel om de bestaande boskernen te herstellen en terug met elkaar te verbinden met aandacht voor het behoud van historische bocagelandschap en ruimte voor landbouw en recreatief medegebruik.

Voorliggend RUP wordt opgemaakt in uitvoering van de richtinggevende en bindende bepalingen van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) van 23 september 1997. Het gaat hierbij om regels inzake de afbakening van de natuurlijke en agrarische structuur. Het GRUP ligt tevens in lijn met de visie op het regionaal stedelijk gebied Hasselt-Genk, met name de aanleg van een stadsbos.

Daarenboven zal het in de landschapsatlas vastgestelde landschap atlasrelict "Herkenrodebos en kasteel van Stevoort" omgezet worden naar een erfgoedlandschap.

Voorliggend planningsproces geeft tenslotte uitvoering aan het Vlaams regeerakkoord 2021-2024 waarin gestreefd wordt naar een groener Vlaanderen, met een beter evenwicht tussen kwaliteitsvol wonen, ondernemen en het beschermen van de open ruimte. Tegen 2030 moeten 10000 ha bos

Het RUP zal de noodzakelijke bestemmingswijzigingen op perceelsniveau doorvoeren.

bijkomen en moet er 20000 bijkomende hectare natuur onder effectief natuurbeheer komen. In de open ruimte wenst de Vlaamse regering de nodige plaats te voorzien voor onder meer natuursystemen, klimaatmitigatie en -adaptatie, waterberging, landbouw, recreatie en ontspanning.

Landbouwgebieden kunnen structureel bijdragen aan het verbeteren van de omgevingskwaliteit (water, bodem, biodiversiteit, landschap) en het beheer van ecosysteemdiensten.

Het RUP zal de noodzakelijke bestemmingswijzigingen op perceelsniveau doorvoeren.

Plandoelstellingen

De plandoelstelling is zeer duidelijk: het inzetten op open ruimte waarbij bos, natuur en landbouw centraal staan, en de nodige aandacht wordt geschonken aan landschapontwikkeling, erfgoed en recreatief medegebruik. Er wordt een duurzame, klimaatadaptieve en aangename leefomgeving gevormd zodat het gebied wint aan veerkracht.

“Het creëren van een klimaatadaptieve en gezonde omgeving is een overkoepelende doelstelling en ligt in lijn met het huidige (?) klimaatbeleidsplan. Hierbij wordt gestreefd naar een robuuste omgeving die stand kan houden in het veranderend klimaat. Het plangebied, gelegen nabij Hasselt, kan een grote meerwaarde bieden.”

Naast de hoge infiltratiecapaciteit, wegens de onverharde open ruimte, neemt het gebied ook water op en wordt dit vastgehouden. Hierbij is het netwerk van grachten en beken van groot belang. Hiervoor moeten waterlopen de ruimte krijgen die ze nodig hebben.

Daarnaast zorgt de groene long ook voor een filtering van de lucht. Bossen, specifieke landbouwactiviteiten en andere natuurvormen, vangen fijnstof uit de lucht en vangen CO₂ op.

Door in te zetten op toegankelijkheid door het optimaliseren van de aanwezige recreatieve en toeristische voorzieningen wordt een behoefte voor de ruime regio opgevangen.

In de plandoelstellingen voor het deelgebied Herkenrodebossen zal worden ingezet op:

- Het realiseren van een robuust en biodivers landschap;
- Ruimte voor duurzame grondgebonden landbouw;
- Het beschermen van het (historisch) bocagelandchap en het aanduiden van erfgoedelementen.

Voor deelgebied Wijer is de plandoelstelling:

- Het realiseren van een robuust bosgebied met aandacht voor het erfgoed.

De planvoornemens voor beide gebieden zijn breed opgevat en dekken verschillende ladingen.

Voor het realiseren van een robuust en divers boslandschap wordt onder meer ingezet op het verstevigen, beschermen en verbinden van de bosrelicten door bosuitbreiding, natuurverweving en het behoud en uitbreiden van kleine landschapselementen als stapstenen.

Biologisch waardevolle landschappen (binnen en buiten bosgebied) en open ruimte binnen het boslandschap worden behouden en beschermd. Ook wordt ingezet op specifieke habitats zoals voedselarme graslanden. Samenhangende landbouwstructuren worden afgebakend en er worden ontwikkelingsmogelijkheden uitgewerkt voor bestaande landbouwzettingen, voor zover geen onoverkomelijke impact op andere doelstellingen.

Huiskavels worden gevrijwaard en er wordt rekening gehouden met de kapitaalsintensieve landbouw (fruitteelt, sierteelt, asperges...).

Het historisch bocagelandschap, typerend voor de streek, wordt beschermd. Onder meer door het omzetten van het vastgestelde landschapelijk geheel in een erfgoedlandschap, met aanduiding van lijn-, punt- en vlakvormige elementen en het beschermen van erfgoedelementen door het aanduiden van cultuurhistorische gebieden.

De open ruimte wordt beschermd door het aanduiden van bouwvrij (agrarisch) gebied.

Het deelgebied "De Wijer" wordt uitgewerkt door onder meer bosuitbreiding te realiseren zodat een aaneengesloten bosgebied van 50 ha tot stand komt.

Ook waardevolle vegetatie buiten het bosgebied wordt beschermd.

Het historisch landschap rond het kasteel en de kasteelhoeve zal beschermd worden.

De reikwijdte

De reikwijdte van het voorgenomen plan betreft dus maatregelen in de ruimtelijke ordening, in casus het wijzigen van de bestemming van gebieden die bijdragen tot de doelstelling.

Dit houdt in dat de overheid via de ruimtelijke ordening streeft naar een beter evenwicht tussen kwaliteitsvol wonen, ondernemen en het beschermen van de open ruimte. In de open ruimte wenst de Vlaamse regering de nodige plaats te voorzien voor onder andere natuursystemen, klimaatmitigatie en -adaptatie, waterberging, landbouw, recreatie en ontspanning.

De doelstellingen zoals aangegeven in de startnota zijn zeer breed en overstijgen het louter ruimtelijk aspect. In de startnota worden de doelstellingen geconcretiseerd en de planvoornemens worden gekaderd. Er zijn enkele maatregelen die, gekoppeld aan het GRUP, kunnen ingezet worden om bepaalde maatregelen te realiseren. Het kan hier gaan om stedenbouwkundige verordeningen, overeenkomsten en convenanten... Deze kunnen door de overheid worden ingezet om het beleid te sturen zodat de plandoelstellingen maximaal bereikt worden.

Wijzigingen op papier alleen zijn niet genoeg: er moet ook op het terrein gewerkt worden!

Maar dat is alleszins niet voldoende:

Men moet er onder meer van uitgaan dat om bepaalde doelstellingen te bereiken het niet voldoende is om de bestemming te wijzigen om ook op het terrein een effectieve wijziging te realiseren. Zo kan men planologisch bijvoorbeeld de bestemming landbouw omzetten in natuurgebied, maar op het terrein zal er dan weinig wijzigen.

Sommige maatregelen kunnen niet vastgelegd worden in planologische bestemmingen. Belangrijk is ook dat sommige maatregelen niet gerealiseerd kunnen worden op korte termijn en dat opvolging noodzakelijk is.

In het verleden hebben we vastgesteld dat als een RUP bestemmingswijzigingen vastlegt, zoals omzetting van landbouw- in natuurgebied, er op het terrein vaak weinig wijzigt. In het beste geval moet het gebruik van meststoffen beperkt worden, maar de controle hierop laat vaak te wensen over. De effectieve omzetting van teelt (bijvoorbeeld van akker naar extensief grasland) kan niet opgelegd worden. Ook het afsluiten van beheerovereenkomsten brengt maar beperkte mogelijkheden met zich mee.

Om de beoogde doelstellingen te realiseren en uit te voeren is er alleszins een verantwoord instrument nodig. Anders gaat men er zeker niet komen.

Zowat het enige instrument om de beoogde planologische doelstellingen ook effectief te realiseren is de uitvoering van een "landinrichtingsproject".

Dit instrument op basis van het landinrichtingsdecreet d.d. 28 maart 2014 is in feite gegroeid uit de wet op de ruilverkavelingen en beoogt eveneens de open ruimte opnieuw in te richten. Ruilverkavelingen zijn specifiek gericht op het "verbeteren" van de landbouwstructuur, terwijl "landinrichting" een veel bredere doelstelling kan/moet nastreven. Het decreet zelf geeft geen definitie van "landinrichting", maar geeft wel het doel ervan aan: maatregelen die gericht zijn op het behoud, het herstel en de ontwikkeling van functies en de kwaliteiten van de open ruimte.

Dit instrument is zeker niet ideaal te noemen, mede gelet op:

- Het gesloten karakter van overleg en beslissingen;
- De opvolging door uitsluitend administratie en beleid;
- Het is een vrij langdurig proces met veel administratieve en beleidsbeslissingen.

Een bijkomend probleem is dat beide procedures, afbakening van de bestemmingen op het RUP/inrichtingsvoorstellen voor de diverse gebieden, beter gelijktijdig worden opgemaakt.

Maar het grootste probleem in het hele dossier is alleszins de negatieve houding van de landbouwsector: net zoals in andere relevante dossiers waarbij landbouw moet inleveren om bepaalde functies of ontwikkelingen mogelijk te maken (bosaanleg, natuurontwikkeling, waterbeheer, erfgoedbeheer...) blijkt ook in dit dossier nu reeds dat deze sector geen constructieve wenst aan te nemen.

Een RUP alleen is niet genoeg. Een landinrichtingsproject dringt zich op.

We vrezen dus dat ofwel de voorliggende procedure vroegtijdig zal worden stopgezet, ofwel dat het RUP goedgekeurd zal worden maar niet verder ingevuld wordt.

Anderzijds heeft dit instrument een gamma aan mogelijkheden om de gestelde doelen te realiseren.

Uitvoering en opvolging traject

Voorliggende startnota beoogt voor het gebied Herkenrodebossen en de Wijers bestemmingswijziging voor een aantal percelen en wenst tevens een aantal belangrijke en zinvolle doelstellingen te realiseren.

Een groot aantal van deze doelstellingen kan echter niet gevat worden in stedenbouwkundige voorschriften of in bodembestemmingen.

Dit houdt onder meer in dat, om het voorliggend proces (ruimtelijk uitvoeringsplan en het realiseren van bepaalde doelstellingen) tot een goed einde te kunnen brengen er een gelijklopend of navolgend uitvoeringstraject noodzakelijk is.

Quasi het enige instrument om in de open ruimte dit soort projecten uit te voeren is, in toepassing van het decreet van 28 maart 2014 een landinrichting als project uit te voeren.

Alhoewel het instrument van de landinrichting zeker niet als optimaal beschouwd kan worden, zijn er toch een aantal aspecten in dit decreet aanwezig die het gebruik ervan zinvol kunnen maken.

Het plan en het milieuonderzoek evolueren samen van planvoornemen naar definitief RUP.

De scoping

De bespreking van het milieuonderzoek (plan-MER) geeft aan dat men voor voorliggend plan een "geïntegreerd milieuonderzoek" wil uitvoeren omdat deze term aangeeft dat de evaluatie van effecten parallel verloopt aan de planontwikkeling.

En dus ook interactief kan zijn.

Daarenboven kunnen, op basis van een geïntegreerd milieuonderzoek, de plannen tijdens de opmaak waar nodig worden bijgesteld om negatieve effecten voor het milieu te vermijden of kan hierdoor aan de verdere planontwikkeling richting worden gegeven.

Dit spoort beter met de doelstelling van plan-MER richtlijn 2001/42/EG om te voorzien in een hoog milieubeschermingsniveau, door milieuoverwegingen mee te nemen in de opmaak van plannen en programma's. Om optimaal in dit hoog beschermingsniveau te voorzien wordt het milieuonderzoek dus volledig geïntegreerd.

Het plan en het milieuonderzoek evolueren samen van planvoornemen naar definitief RUP.

Deze geïntegreerde milieubeoordeling stopt bovendien niet bij de opmaak van het plan, maar gaat ook verder in de uitvoering. Ook als later binnen het plangebied van dit RUP projecten worden uitgevoerd zullen er in kader van de vergunningverlening diverse milieutoetsen en/of milieueffectrapporten moeten worden uitgevoerd.

We mogen er van uitgaan dat het alleszins de bedoeling is om een RUP op te maken waarin de beoogde doelstellingen kunnen gerealiseerd worden. Het is dus vanzelfsprekend dat men ook projecten zal moeten stopzetten om enerzijds de (nieuwe) bestemming van de gebieden te realiseren, anderzijds de doelstellingen volwaardig uit te voeren. Want anders is al het voorbereidend werk zinloos en nutteloos, iets wat we in het verleden in een aantal Rups hebben kunnen vaststellen.

Het spreekt voor zich dat men, wil men een onderbouwd RUP laten vaststellen en daarnaast het de nieuwe bestemmingen en de bijhorende doelstellingen ook effectief wil uitvoeren, men een administratieve opvolging nodig heeft. Deze opvolging moet ook de nodige initiatieven kunnen nemen om het proces actief te houden en de vooruitgang te evalueren.

We vinden het zeer positief dat de startnota ingaat op het interactief en participatief proces van het milieuonderzoek, maar we betreuren dat men geen vervolgproucedure (uitvoering van de plannen en realisatie van geformuleerde doelstellingen) heeft aangemeld.

Dit is nochtans naast het goedkeuren van het RUP essentieel om het plan te realiseren.

August Feyen

Mooi op papier,
maar de uitvoering op het veld
is belangrijker.

De Noord-Zuid

Begin 2020 wisten we in ons tijdschrift (20-1) te melden dat, na een aantal maanden overleg en onderzoek, de werkvennootschap en Studio NZL zeven mogelijke alternatieve trajecten voor de Noord-Zuid in Houthalen-Helchteren hadden uitgetekend. Dit gebeurde in kader van het Complex Project Noord-Zuid, waarvoor de Vlaamse overheid een dringende (?) oplossing zocht, na enkele uitspraken door de Raad van State.

Zoals dit loopt bij alternatieven stellen we ook hier vast dat elk traject wel bepaalde voordelen of nadelen met zich meebrengt op vlak van leefmilieu, natuur, landschap, open ruimte, menselijke omgeving etc.

Aan de hand van doorgedreven onderzoeken op vlak van mobiliteit en natuurimpact werd in een tussennota (najaar 2020) beslist om verder te werken met 3 alternatieven.

Begin oktober 2021 resulteerde dit in het uiteindelijke voorkeursalternatief, dat door de Vlaamse regering werd vastgelegd in een besluit.

In het decreet op de Complexe projecten van 25 april 2014 wordt de te volgen administratieve procedure vastgelegd (decreet art. 15). Belangrijk hierbij is dat het ontwerp voorkeursbesluit, samen met het ontwerp geïntegreerd onderzoek (MER) aan een openbaar onderzoek moet worden onderworpen. Zolang dat ontwerp projectbesluit niet definitief is vastgesteld (na dus onder meer het openbaar onderzoek) kan de Vlaamse regering het vastgesteld voorkeursbesluit opheffen. Het voorkeursbesluit vervalt van rechtswege als binnen de 6 jaar na de inwerkingtreding ervan geen eerste projectbesluit definitief is vastgesteld.

Het groot maatschappelijk en ruimtelijk strategisch belang van voorliggend project, het belang van een geïntegreerde aanpak, zowel inhoudelijk als procesmatig, en de participatieve aanpak met gedegen vooroverleg toont aan dat het project om een geïntegreerd vergunningen- en ruimtelijk planproces vraagt.

Tijdens de onderzoeksfase werd een uitgebreid geïntegreerd onderzoek gevoerd, gekoppeld aan een participatief traject. De resultaten hiervan werden samengebracht in een synthesenota en zijn te raadplegen in diverse onderzoeksrapporten.

Voor het voorkeursalternatief (de voorkeursoplossing) is een geïntegreerde projectdefinitie uitgewerkt die de krachtlijnen van de uitwerkingsfase bepaalt. Deze definitie bevat ook flankerende maatregelen, die worden geformuleerd om de negatieve effecten te milderen alsook de mogelijkheden om de positieve effecten te versterken.

De startbeslissing omschrijft de doelstellingen van het complex:

“Het project heeft als algemene doelstelling te komen tot een duurzame, geïntegreerde mobiliteitsoplossing ten voordele van de gehele regio en het betrokken gebied in het bijzonder. De scope van de opgave is dus breder dan het verkeerskundige. Het gaat dus ook om de leefkwaliteit, de natuur, het landschap, landbouw en economie. Het doel hierbij is om een ruimtelijk impuls te geven in de vorm van een pakket aan maatregelen. Dit is de gebiedsopgave.”

Meer participatie staat voorop in een complex project.

De voorkeurtrajecten

Op basis van de gevoerde onderzoeken en de resultaten van de overleg-rondes is in de beslissing van begin oktober gekozen voor het systeem van trambus op het hele traject tussen Hasselt en Noord Limburg.

Voor het wegtraject is gekozen voor het combinatiealternatief Ay, inhoudend tunnels onder Helchteren en Houthalen met trambus bovengronds en verknopingen tunnel-plaatselijk verkeer ter hoogte van Centrum-Zuid Houthalen (Herebaan Oost) en Helchteren Noord.

De realisatie van de ondergrondse doorstroming van het noord-zuid verkeer heeft voor de omwonenden flink wat voordelen: licht- en lawaaihinder verdwijnen, het ondergronds verkeer zal vlot verlopen zodat ook de luchtmissie sterk zal verminderen. Door het voorzien van aangepaste filters in de tunnels kan ook daar de luchtvervuiling sterk verminderd worden, want de verontreinigingen zijn gebundeld en kunnen dus beter worden gezuiverd.

Op ecologisch vlak zullen ook enkele positieve voorstellen worden gerealiseerd:

- Ter hoogte van de verknoping N74 met de E314 (op de grens Houthalen-Zonhoven) zullen de Laambeekvallei en de Rode Beek ecologisch versterkt worden. Dit houdt alleszins in dat er ruimte geschapen wordt voor beide waterlopen en dat er passages voor de dieren worden aangebracht. Deze verbetering is zeer belangrijk voor de verbinding tussen enkele belangrijke natuurgebieden;
- Ter hoogte van de Mangelbeekvallei (tussen Helchteren en Houthalen) zal het tunnelverkeer bovengronds via een brugstructuur verlopen, samen met het openbaar vervoer, fietsers en voetgangers. Hierdoor zullen er bijkomende gronden (in de breedte) worden ingenomen, maar anderzijds zal de Mangelbeek meer ruimte krijgen. Hierdoor zullen beide delen van de Mangelbeekvallei een hechtere eenheid vormen;
- Ten noorden van de fietssnelweg (de oude treinzate) wordt een oost-west ecoduct gerealiseerd. Dit ecoduct vormt een zeer belangrijke stap in de globale natuurverbinding tussen het militair domein Leopoldsburg en het Schietveld Helchteren.

De verdere verbinding tussen beide gebieden moet in een afzonderlijk ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP) worden vastgelegd. De voorkeur van de natuursector loopt via de Bollisserbeekvallei. Hierdoor wordt de verbinding ook belangrijk naar het noorden en wordt een directe aantakking gerealiseerd met de Dommelvallei (ten noorden van Peer).

Voor dit traject ligt echter de landbouwsector dwars, zowel het agentschap Land als de Boerenbond. Maar dit is niet nieuw: deze sector zet steeds de hakken in het zand als er landbouwgrond dreigt omgezet te worden in een andere bestemming, vooral dan natuurgebied. Hierbij vergeet ze echter dat in het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) van 23 sept

1997 (jawel, van 1997) reeds een verantwoorde opdeling van de open ruimte is vastgelegd. Hiervan is slechts zeer weinig uitgevoerd.

Vanuit de Passende Beoordeling (P.B.) blijkt dat het voorgestelde trajectalternatief Ay, samen met de alternatieven A2, A3, en Ax, voor de natuur als de minst schadelijke trajecten scoren.

Uit de "Geïntegreerde afweging", waarbij zowel de "Missie", de "Haalbaarheid" als de negen vooropgestelde "Ambities" worden beoordeeld, zijn de beste scores opgetekend voor traject Ay.

Het alternatief Ay scoort zeer goed voor "Duurzame mobiliteit". Door een sterke scheiding van doorgaand en lokaal verkeer biedt Ay de beste garanties voor een vlotte regionale verbinding met voldoende restcapaciteit. Het alternatief biedt ook een aantal kansen op vlak van lokale verplaatsingen en verkeersveiligheid en vermijdt ongewenste verschuivingen naar andere regionale assen in de omgeving.

Belangrijk is dat het alternatief het best scoort op de ambities "Kernversterking" en "Landschap". Voor de impact op natuur en water scoren al de doortochtalternatieven goed. Ook belangrijk is dat het doortochttraject Ay op vlak van "kosten en baten" het beste scoort.

Echter, traject Ay scoort slecht voor het criterium "Maatschappelijke impact" inzake verwevingen (aankoop en onteigeningen) en hinder tijdens de werken. Maar om deze negatieve aspecten op te vangen zal begeleiding worden voorzien.

Door te kiezen voor Ay kiest men voor een traject dat het minst schadelijk is voor de natuur.

Ook bij deze keuze zijn effecten niet uit te sluiten waardoor compenserende maatregelen nodig blijven.

Hiervoor wordt onderscheid gemaakt tussen enerzijds de regelgeving rond betekenisvolle effecten op Natura 2000 (natuurdecreet art. 36) of onvermijdbare en onherstelbare schade aan het VEN (decreet art. 26 bis) en anderzijds de compenserende maatregelen die voortkomen uit niet te vermijden impact op het wijzigen van vegetatie en kleine landschapselementen (vegetatiebesluit) en ontbossing (bosdecreet). De compenserende maatregelen betreffen compensatie van zowel directe effecten (ruimtebeslag) als indirecte effecten (N-depositie) op actuele en/of tot doel gestelde habitats. De compensatielocaties zullen in eerste aanleg gezocht worden binnen het Natura 2000-gebied waar het effect optreedt, en betreffen enkel effectieve compensaties van directe effecten (ruimtebeslag). Dit geldt ook voor de VEN-gebieden.

De boscompensatie heeft betrekking op gebieden die niet gevat zijn door de andere compensaties.

Het voorkeursalternatief zal, rekening houdend met de resultaten van het geïntegreerd onderzoek op strategisch niveau en het participatief traject, verder verfijnd en uitgewerkt worden met de milderende en flankerende maatregelen. Sommige van de voorgestelde deelprojecten (of delen van het gebiedsprogramma) zullen via een parallel planningsproces of omgevingsvergunningprocedure worden uitgevoerd.

Men kiest voor een traject dat het minst schadelijk is voor de natuur.

Het voorkeursbesluit van begin oktober heeft ook enkele rechtsgevolgen met zich meegebracht, zoals bouwverbod, onteigening van gronden, recht van voorkoop.

De kostenraming van de regionale wegverbinding (N74) bedraagt 760 miljoen euro (exclusief BTW).

Belangrijk voor de milieubeweging, naast het globaal verkeersproject, zijn enerzijds de milderende maatregelen en anderzijds de realisatie van de natuurverbinding tussen het militair domein Leopoldsburg en het Schietveld Helchteren.

De milderende maatregelen voor natuur hebben vooral betrekking op de kruising van enkele beken (Broekbeek, Mangelbeek en Laambeek) met de N74. De natuurverbinding tussen de twee militaire gebieden zal voor meer heisa zorgen. Het meest optimale traject (in feite het enige realistisch) loopt via de Bollisserbeek, en dit is landbouwgebied. De landbouwsector gaat hier reeds van bij het begin niet mee akkoord. De overheid voelde dat dit een wezenlijk probleem kan worden en daarom heeft men de dossiers N74 en natuurverbinding van elkaar gescheiden zodat ze onafhankelijk van elkaar behandeld kunnen worden.

De Vlaamse regering heeft op 17 december het voorkeursbesluit (voorontwerp) van 8 oktober omgezet in een ontwerp-voorkeursbesluit. Hieraan wordt een openbaar onderzoek gekoppeld van twee maanden (van 22 december tot en met 19 februari 2022). Wellicht zal in april 2022 de definitieve beslissing over het voorkeursalternatief genomen worden. Nadien wordt dit voorkeursalternatief uitgewerkt tot een concreet realiseerbaar project.

August Feyen

Een heel ander verhaal dan de oorspronkelijk geplande omleidingsweg!

Het stikstofprobleem

Op woensdag 1 december denderden een 500 tal landbouwtractoren door Hasselt, prachtige hoofdstad van Limburg.

De reden: de landbouwsector wil politieke en juridische duidelijkheid over de stikstofproblematiek.

Dit goedje is naast klimaatwijziging, biodiversiteitsreductie, grondstoffentekorten... een wezenlijk probleem voor zowel natuur als leefmilieu.

Uitstoot verminderen

Stikstof wordt geproduceerd door zowel verkeer, industrie als landbouw. Dus moet elke betrokken sector zoveel mogelijk uitstoot reduceren. Het verdragende NO_x, vooral afkomstig van ons verkeer en van de industrie, is de laatste tijd structureel verminderd. De ammoniakuitstoot vanuit de landbouw is de laatste 10 jaar niet verder meer afgenomen. Dit houdt in dat de landbouw momenteel verantwoordelijk is voor 75 tot 80 % van de totale stikstofdepositie in Vlaanderen. En dat moet afgebouwd worden.

Dit kan enkel door een wetenschappelijk onderbouwde en integrale aanpak die de actuele klimaat- en biodiversiteitsuitdagingen als grenzen vastlegt. Daarbinnen kunnen economische activiteiten, zoals landbouw en industrie actief zijn. Dit moet juridisch helder vertaald worden. Alleen zo kan toekomstgericht en duurzaam gewerkt worden. Wordt er weer een ad hoc beleid van gemaakt dan gaan we niet vooruit en wordt de maatschappij systematisch geconfronteerd met de te halen doelstellingen. Momenteel zijn stikstofreducerende maatregelen, naar aanleiding van een uitspraak van de Raad van State over een individueel dossier in Limburg, zeer actueel.

Maar ook de waterkwaliteit moet dringend in overeenstemming met de Europese Richtlijn gebracht worden. Voor de landbouw zit de gigantische mesthoop ook nog overhoop met de Europese Nitraatrichtlijn.

Rechtszekerheid is noodzakelijk, ook voor de landbouwsector.

Rechtszekerheid

Maar er kan pas sprake zijn van een rechtszeker kader voor het landbouwbedrijf als ook de rechtszekerheid voor de natuur (en het leefmilieu) gegarandeerd wordt. De grenzen van de draagkracht voor de natuur en biodiversiteit mogen niet overschreden worden, maar de overblijvende ruimte is quasi opgebruikt.

Als de wetgeving geen rekening houdt met (Europese) richtlijnen of juridisch met cumulatieve effecten of te soepel is, dan worden vergunningen juridisch aanvechtbaar en ontstaat er rechtsonzekerheid. De recentelijke arresten inzake stikstof en grondwater geven duidelijk aan dat door onderschatting van de negatieve invloed op de natuur de rechtszekerheid uitgehold wordt.

Ook in Nederland heeft de stikstofaanpak de rechtszekerheid voor de natuur te weinig geïntegreerd. Hierdoor is een en ander strijdig met de Europese richtlijnen voor de natuurbescherming en worden een groot aantal juridische procedures opgestart tegen vergunningen. In Vlaanderen gaan de dezelfde richting uit: ook hier wordt vooral ingezet op technologische maatregelen zoals luchtfilters om de stikstofuitstoot te reduceren, maar ko-

Wordt er weer een ad hoc beleid van gemaakt dan gaan we niet vooruit.

men natuurbehoud en effectieve afbouw van de veestapel te weinig aan bod.

Door in te zetten op technologische maatregelen wordt de intensieve vee-teelt natuurlijk vooruit geschoven ten nadele van kleinschalige en grondgebonden landbouw. Nochtans wordt de stikstofbelasting op het leefmilieu veroorzaakt door een (kleine) minderheid van grootschalige intensieve veeteeltbedrijven. Dit zijn ook meestal bedrijven die hun veevoeder importeren, het vlees exporteren en de rotzooi (mest en stikstof) ter plaatse laten waardoor hier het leefmilieu zwaar belast wordt.

Uit recent onderzoek blijkt dat luchtwassers niet altijd even efficiënt werken.

Dit heeft ook voor gevolg dat de grootschalige bedrijven verder uitbreiden waardoor de milieudruk nog hoger wordt. Telkens een omgevingsaanvraag wordt ingediend voor nieuwe stallen of voor uitbreiding van bestaande stallen, wordt door de aanvrager en het begeleidend studie bureau uitgegaan van een ammoniakreductie van 70 % door de luchtwassers die ze zullen gebruiken. In de nieuwe vergunningen voor de varkens- en pluimveestallen maken de biologische en chemische luchtwassers deel uit van de omgevingsvergunning. Landbouwers krijgen hier subsidie voor. Maar uit recent onderzoek van het departement omgeving blijkt dat luchtwassers niet altijd even efficiënt werken.

In 2020 werden 144 ammoniakarme stallen gecontroleerd, waarvan 52 waren uitgerust met luchtwassers. Bij 32 van deze 52 luchtwassers werden tekortkomingen vastgesteld. Hierbij gaat het om constructie-, werkings-, of administratieve problemen. Constructie- en werkingsproblemen hebben een directe negatieve impact op de luchtuitstoot. De inspectiediensten stelden bovendien vast dat minstens 10 luchtwassers gewoon niet in werking waren, met andere woorden: de stekker stak zelfs niet in de contactdoos. De reden van deze afkoppeling is zeer simpel: door de luchtwasser wordt het energie- en elektriciteitsverbruik van de stallen quasi verdubbeld. Ook die 70 % reductie wordt slechts zelden gehaald, mede omwille van slechte plaatsing of te beperkte capaciteit van de wassers, of omwille van plaatselijke toestanden.

Een kordate aanpak van de ammoniakuitstoot door de landbouwsector is absoluut nodig want de sector is intussen verantwoordelijk voor 75 tot 80 % van de totale stikstofemissie. Om zowel natuur als gezondheid (want stikstof vormt een zware belasting voor de gezondheid) te beschermen tegen teveel emissie zijn dus dringend grondige maatregelen nodig.

Stikstofgas (N_2) is een kleur- en reukloos gas dat op zichzelf niet schadelijk is voor mens of milieu. Maar in combinatie met zuurstof of waterstof spreken we van stikstofoxiden (NO_x) en van ammoniak (NH_3) en die stoffen hebben wel negatieve invloed. Zo kan NO_x irritaties veroorzaken aan de luchtwegen, NH_3 is nadelig voor de vegetatie. Daarenboven dragen beide stikstofvormen bij aan de vorming van fijn stof en NO_x speelt een rol bij de vorming van ozon (en is dus een klimaatverstoorder).

Uit statistieken van de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) halen we enkele belangrijke gegevens:

- Zo is er een daling van 31 % uitstoot ten opzichte van 2000, vooral door de emissiereductie in de veeteelt;

- De grootste daling werd gerealiseerd tussen 2000 en 2007 door de afbouw van de veestapel, de verhoogde voederefficiëntie en de invoering van emissiearme stallen en aanwending van dierlijk mest;
- Na 2007 is de toestand niet meer verbeterd omdat de veestapel terug verhoogd werd;
- In 2019 werd door de landbouw 94 % van de ammoniak uitgestoten, afkomstig van stallen, mestopslag, uitrijden van mest op het land en van de mestverwerking.

Om in de toekomst de NH₃-emissie terug te dringen (want Vlaanderen haalt de Europese lange termijn doelstellingen niet) zijn enkele maatregelen voorzien. Die zullen dus de emissie naar de natuurgebieden (drastisch) moeten beperken:

- Installeren van een elektronisch monitoringssysteem op bestaande en nieuwe luchtwassers in de stallen;
- Er zal een hoger minimaal verwijderingsrendement voor nieuwe luchtwassers opgelegd worden. Thans is het minimaal rendement vastgelegd op 70 %;
- Er zal gewerkt worden aan een verhoogde toepassingsgraad van de meest efficiënte technieken voor het emissiearm aanwenden van het mengmest;
- Betere voorschriften uitwerken voor het gebruik van kunstmest.

De milieubeweging vreest echter dat de voorgestelde maatregelen het doel (voldoende reductie van de NH₃-uitstoot) niet zullen halen binnen de gestelde termijn en dat tijdens de eerstvolgende termijn de huidige maatregelen nog zwaar bijgestuurd moeten worden, want men gaat er te veel van uit dat de technische middelen ook optimaal renderen. En dit is niet zo.

Voor de landbouw vrezen we dat de meer grondgebonden landbouw nog meer in de verdrukking zal komen, onder meer omwille van de prijszetting voor de afgeleverde producten en de opbrengsten.

Door het gebrek aan een wetenschappelijk onderbouwde en integrale aanpak, die de verschillende klimaat- en biodiversiteitsuitdagingen als grenzen vastlegt waarbinnen economische activiteiten kunnen en die juridisch helder worden vertaald, zullen de landbouwers systematisch aan nieuwe normen moeten voldoen. Want naast de investeringen inzake ammoniakemissie, zal binnen afzienbare tijd het probleem van de waterkwaliteit opgelost moeten worden om te voldoen aan de Europese Kaderrichtlijn. En dan zullen we intussen moeten vaststellen dat we met ons mestbeleid niet in orde zijn met de Europese Nitraatrichtlijn.

Op Vlaams niveau is voorzien om tegen eind 2021 een definitief plan inzake het stikstofdossier uit te werken. Die deadline zal niet gehaald worden, maar het plan moet alleszins zo snel mogelijk gefinaliseerd worden.

Bij onze noorderburen (waar ook niet altijd alles perfect verloopt) hebben het Rijk en de Provincies onlangs een akkoord bereikt over de besteding

van bijna 3 miljard euro voor natuurherstel en -ontwikkeling in de komende 10 jaar.

Vanuit het "Programma Natuur" werken de overheden, natuurbeheerders, particuliere en agrarische grondeigenaars samen aan regionale en landelijke maatregelen. Deze maatregelen, onderdeel van de structurele stikstofaanpak, omvatten onder meer het versterken en verbeteren van de natuurgebieden, hogere vergoeding voor natuurbeheer en het stimuleren van natuur inclusieve landbouw in gebieden rondom natuurgebieden. Alhoewel Nederland vanaf 2013 (Natuurpact) al veel geïnvesteerd heeft in natuur, is er nog extra geld nodig om de natuur te versterken en stikstofgevoelige habitats en leefgebieden voor soorten te herstellen.

In Vlaanderen "regent" het 24 kilo stikstof per jaar per ha op onze natuurgebieden. Meer dan 80 % van onze (vaak Europees beschermde) natuur lijdt hieronder.

Het Beleidsdoel in Vlaanderen is om in 2045 nergens in de natuur de stikstofdrempel te overschrijden. Tegen 2030 moet het aantal plaatsen dat onder stikstof lijdt gehalveerd zijn. Er moet dus zeer snel een breuk komen met het verleden, dat op het terrein geen garantie op beterschap bood.

De milieubeweging pleit daarom voor een 2-sporen aanpak:

Eenzijds het stopzetten van de stikstofemissie, anderzijds een degelijk natuurherstel na de jarenlange stikstofovervloed.

BBL, West Vlaams Milieufrent, WWF, Natuurpunt, Greenpeace en de Limburgse Milieukoepel formuleerden 5 krijtlijnen voor de toekomstige stikstofaanpak:

- Er moet gekozen worden voor focus en een integrale aanpak;
- Het probleem moet aangepakt worden bij de grootste bron;
- De aanpak moet juridisch sluitend zijn;
- Er dient gekozen te worden voor landbouw in balans met de samenleving;
- Er moet maximaal ingezet worden op natuurherstel en -verbetering.

Het administratieve traject om van de ontwerp-programmatische Aanpak Stikstof (PAS-programma) tot een definitieve PAS te komen, met als einddoel een definitieve juridisch robuuste en wetenschappelijk onderbouwde stikstofregeling, is als volgt:

Ontwerp-PAS en plan-MER → openbaar onderzoek → verwerking inspraak → goedkeuring plan-MER → definitieve PAS.

Het spreekt voor zich dat de milieubeweging ook dit dossier zal opvolgen.

August Feyen

Pietpraat

Wat dan wel meneer??

Jaaaren geleden , een erg flinke hap in de vorige eeuw, trok ik met mijn verrekijker en een gloednieuwe vogelgids de Zeelandse polders in. Aan de rand van het dorp kwamen we dadelijk tussen de velden met hun typische hagen, langs de wegen.

Behoorlijk snel kreeg ik een groepje vogels in de kijker en wat ik vermoedde, bevestigd mijn nieuwe vogelgids: patrijs... Ooit zag ik ze wel in Schulensbroek op de vlucht voor de "trakkers" van de jachtgroep aldaar. Maar nu kon ik ze rustig bekijken en alle kenmerken in me opnemen. Ik vergeet die waarneming nooit (kinderhand is gauw gevuld).

Bijna veertig jaar later zijn we opnieuw in dezelfde buurt. Fietsend door de polders, zien we plots dat rondom een enorm veld een hele hoop mensen heeft postgevat. Ze zijn met bijna veertig en vatten post op vaste afstand van elkaar. Hun voertuigen, in hoofdzaak jeeps, staan op stapafstand. De meesten hebben een geweer. Ik ga er dus van uit dat hier een jachtpartij aan de gang is.

In Nederland is jacht volgens de jagers (en de wet):

"het bemachtigen, doden of met het oog daarop opsporen van wild, alsmede het doen van pogingen daartoe."

We jagen er primair om twee verschillende redenen:

- 1. Het verzamelen van voedsel, dit noemen we benuttingsjacht of voedseljacht;*
- 2. Het stroomlijnen wanneer de menselijke cultuur in conflict komt met de natuur, dit noemen we wildbeheer.*

Als iedereen zijn positie heeft ingenomen, sommigen zittend op een leuk vouwstoeltje, klinkt een hoornsignaal en de geweerlozen stappen door het veld, zwaaiend met een stok en roepend.

Tot mijn vreugde wordt er geen patrijs opgejaagd. Hopelijk schuilen ze elders. Tot mijn spijt en afschuw wordt er wel een prachtige haas opgestoten. Het dier heeft geen kans... na een vijftal schoten is de *Lepus europaeus* een trofee. Hij/zij is nu letterlijk "het" haasje.

Dit kun je geen voedseljacht noemen, veertig man voor een haas: ze zullen honger lijden ...en zorgde dit mooi dier nu voor conflict tussen menselijke cultuur en natuur? Uiteraard niet.

Dus had ik me vergist. Dit was geen jachtpartij. Iets anders dus...We fietsen verder.

Indien een lezer/lezeres van deze ontboezeming zich geroepen voelt om de schrijver van deze Pietpraat wat fanmail te sturen ter appreciatie van de woordkunst of om een andere reden; vergeet dan niet je naam onder het schrijfsel te plaatsen (dat gebeurt namelijk wel eens meer als we het over dit onderwerp hebben...).

Behalve bij

Piet Rymen

Activiteitenkalender

21 maart 2022 19:30-22:00

Water Teveel/tekort

Info en debat over problemen en oplossingen

Limburgse Milieukoepel i.s.m. Avansa Limburg, Natuurpunt Limburg en Vrijzinnig Punt

Inleidend zal prof. Patrick Willems uitleggen waarom ons hemelwater zo verkeerd verdeeld is. Vervolgens zullen vertegenwoordigers van natuur en landbouw met elkaar in gesprek gaan om samen met de droogtecoördinator van de provincie tot oplossingen te komen.

Dit gebeurt met live publiek indien de sanitaire regels het toelaten. Er zal ook een live-streaming gebeuren zodat wie wil ook vanaf een scherm kan volgen.

Basisprijs: 5 €

Ter plaatse: Vrijzinnig Punt, Albrecht Rodenbachstraat 18, Hasselt of op een scherm naar keuze

Inschrijven via deze link

<https://avansa-limburg.be/activiteiten/water-tekort-teveel>

Kijk voor actuele info over andere activiteiten op Uit in Vlaanderen (label "natuurlijklimburg") en lokale infoblaadjes.

Blijf alleszins wandelen in de buitenlucht!

Hou jezelf en je naasten gezond!

Beste wensen voor 2022

Limburgse Milieukoepel vzw
Opgelet: nieuw adres vanaf 2021
Theresiastraat 29
3500 Hasselt

Telefoon: 011 22 50 73
GSM coördinator: 0473 78 90 56
E-mail: info@limburgsemilieukoepel.be

*Het secretariaat is geopend
van maandag tot vrijdag van 9 tot 16 uur
Wegens Corona werken ook wij van thuis.
Maak dus best een afspraak.*

LIMBURGSEMILIEUKOEPEL.WORDPRESS.COM
BEZOEK OOK ONZE FACEBOOKPAGINA

Fotoverantwoording

Cover smal: Jan Vandegoor
Cover groot: Els Ferson
P. 5: Jan Vandegoor
P. 8 Jan Vandegoor
P. 13: Els Ferson
P. 19: Els Ferson
P. 20: Els Ferson